

Báo cáo Giáo dục Tiếng Nhật số 51

10 năm gặt kết quả giáo dục tiếng Nhật qua Cộng sự Tiếng Nhật

-Chương trình góp phần nuôi dưỡng công dân toàn cầu-

Truy cập bản gốc tiếng Nhật ở đây

Những số liệu thống kê được nhắc trong bài viết đều là các số liệu tại thời điểm đăng tải.

1. Về Chương trình phái cử Cộng sự tiếng Nhật

Từ năm 2014, Quỹ Giao lưu Quốc tế Nhật Bản (JF) đã triển khai chương trình phái cử người Nhật “Cộng sự tiếng Nhật – Nihongo Partners (NP)” đến các trường THCS, THPT và các cơ sở giáo dục khắp châu Á để hỗ trợ các em học sinh và các giáo viên dạy tiếng Nhật. Chương trình nhằm đóng góp cho giáo dục tiếng Nhật và giao lưu quốc tế thông qua việc giao lưu với người dân địa phương và các em học sinh tại trường phái cử qua hoạt động hỗ trợ giờ học tiếng Nhật và giới thiệu văn hóa Nhật Bản. Không chỉ vậy, các cộng sự không đơn thuần giới thiệu về Nhật Bản mà họ còn tích cực học về ngôn ngữ, văn hóa và tình hình xã hội tại địa phương để chia sẻ trải nghiệm của bản thân tới nhiều người hơn. Các cộng sự tiếng Nhật không yêu cầu kinh nghiệm giảng dạy hay kiến thức chuyên môn về giáo dục tiếng Nhật tại thời điểm ứng tuyển vì đây là chương trình phái cử chào đón nhiều người thuộc nhiều độ tuổi và xuất thân cũng như kinh nghiệm nghề nghiệp khác nhau.

Chương trình phái cử NP là một phần trong chuỗi các hoạt động giao lưu văn hóa quốc tế được triển khai dựa trên chính sách giao lưu văn hóa châu Á mới mang tên “Dự án Văn hóa WA (Hòa – Vòng tròn – Mạng lưới) – Châu Á cùng tìm hiểu lẫn nhau” (sau đây gọi tắt là Dự án Văn hóa WA), do Chính phủ Nhật Bản công bố tại Hội nghị Thượng đỉnh Đặc biệt Nhật Bản – ASEAN diễn ra tại Tokyo vào tháng 12 năm 2013. Dự án Văn hóa WA có hai hoạt động chính là hỗ trợ học tiếng Nhật và hoạt động giao lưu về nghệ thuật và văn hóa. Và trong chuỗi hoạt động này, chương trình phái cử NP, với vai trò là hoạt động “tăng cường hỗ trợ học tiếng Nhật”, đã đặt mục tiêu phái cử

hơn 3.000 NP trước năm 2020, khi Thế vận hội Olympic và Paralympic Tokyo diễn ra. Trong năm tài chính 2020 và 2021, do đại dịch COVID-19 lan rộng trên toàn cầu, nhiều trường hợp đã phải về nước sớm, hoãn chuyến đi hoặc thậm chí hủy bỏ việc cử đi, nhưng đến cuối năm 2023, dự án đã cử đi được 3.158 người^(*).

Các nước/Khu vực	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Tổng cộng
Indonesia	48	74	156	165	167	168	0	30	83	71	962
Thái Lan	29	52	99	114	128	127	0	45	73	76	743
Việt Nam	10	12	41	76	85	49	0	14	27	34	348
Malaysia	8	20	38	38	42	64	0	18	20	14	262
Philippine	5	9	10	15	14	14	0	0	14	18	99
Myanmar	–	1	5	4	6	18	0	0	–	–	34
Lào	–	–	1	8	3	4	0	0	10	4	30
Campuchia	–	–	2	6	7	1	0	1	1	24	42
Singapore	–	1	1	1	1	1	–	–	–	–	5
Brunei	–	1	1	1	1	1	–	–	–	12	17
Trung Quốc	–	–	5	86	93	32	0	2	2	39	259
Đài Loan	–	–	5	77	88	36	0	13	49	89	357
Tổng số người đã phái cử	100	170	364	591	635	515	0	123	279	381	3158

Tổng số người đã phái cử từ năm 2014 đến năm 2023

Chương trình phái cử NP đã nhận được nhiều phản hồi tích cực từ Bộ Giáo dục các nước cũng như từ các trường tiếp nhận NP. Vì vậy, chương trình đã được quyết định sẽ tiếp tục triển khai trong 10 năm tới theo "[Quan hệ Đối tác Đồng kiến tạo Thế hệ Tiếp theo – WA Văn hóa 2.0](#)" (WA Văn hóa 2.0), quyết định này được công bố tại Hội nghị Cấp cao Đặc biệt kỷ niệm 50 năm Hữu nghị và Hợp tác Nhật Bản – ASEAN vào tháng 12 năm 2023. Trong khuôn khổ WA Văn hóa 2.0, hai trụ cột chính là "Sự nghiệp giao lưu tri thức – văn hóa song phương" và "Sự nghiệp Đối tác Nhật ngữ (Japanese Language Partners)" sẽ được triển khai nhằm bồi dưỡng nguồn nhân lực kiến tạo tương lai Nhật Bản – ASEAN, và NP tiếp tục là lực lượng đảm nhận vai trò giao lưu nhân lực song phương trong lĩnh vực giáo dục tiếng Nhật.

¹ Con số 3.158 người này bao gồm các cộng sự tiếng Nhật trong chương trình phái cử ngắn hạn, chương trình cộng sự tiếng Nhật liên kết đại học và cộng sự kết nối. Trong số 3.158 người này, số người được phái cử từ nguồn kinh phí dành cho dự án tăng cường giao lưu văn hóa châu Á thuộc Dự án Văn hóa WA là 3.035 người.

Cho đến nay, với vai trò là người phụ trách công tác giảng dạy của chương trình NP, chúng tôi đã đồng hành cùng rất nhiều NP xuyên suốt các giai đoạn: từ tuyển chọn, tập huấn trước khi phái cử, trong thời gian phái cử, cho đến sau khi về nước. Sau 10 năm triển khai dự án WA Văn hóa, hiện nay đã có hơn 3.000 cựu NP đang hoạt động tích cực trong nhiều lĩnh vực khác nhau, cả trong và ngoài nước. Trong báo cáo này, chúng tôi xin giới thiệu về những yêu cầu quan trọng cần có ở một NP cũng như việc học tập chú trọng xây dựng kết nối bắt đầu từ khóa tập huấn trước phái cử và báo cáo về các NP đang hoạt động với tư cách là công dân toàn cầu.

2. Những yêu cầu quan trọng đối với NP

Trong phần này, chúng tôi sẽ lấy ví dụ về chương trình phái cử dài hạn (hoạt động tại địa phương trong 7-10 tháng) để giải thích về quy trình phái cử và giới thiệu những yêu cầu quan trọng đối với NP.

2.1. Vậy những người sẽ hoạt động với vai trò NP sẽ là những người như thế nào?

Vòng tuyển chọn NP sẽ được tổ chức 3 lần trong một năm. Quy trình tuyển chọn sẽ gồm có hai vòng, vòng đầu tiên sẽ xét duyệt hồ sơ và vòng thứ hai sẽ là phỏng vấn. Chi tiết về tiêu chí tuyển chọn NP^(*) sẽ như sau.

- Là người có quốc tịch Nhật Bản, trong độ tuổi từ 20~69 (đây là trường hợp có phạm vi độ tuổi áp dụng rộng nhất).
- Có thể giao tiếp bằng tiếng Anh trong cuộc sống hằng ngày.
- Có thể tham gia đầy đủ toàn bộ 4 tuần đào tạo trước khi phái cử.

Ngoài ra, các điều kiện sau cũng rất quan trọng đối với những người hoạt động với vai trò NP.

- Hiểu rõ các hoạt động chính của chương trình và chế độ phái cử, mong muốn trở thành cầu nối với châu Á.
- Có thể thích ứng được với môi trường sống (nhà ở, sinh hoạt...) ở mức phổ thông tại địa phương.

² Các yêu cầu ứng tuyển vào chương trình NP khác nhau tùy theo quốc gia tiếp nhận, bao gồm độ tuổi, trình độ học vấn và trình độ tiếng Anh cần thiết.

Trong quá trình tuyển chọn, chúng tôi sẽ kiểm tra xem ứng viên có đáp ứng với những yêu cầu trên hay không. NP không cần có kiến thức hay kinh nghiệm về giáo dục tiếng Nhật, nhưng vì đây là chương trình phái cử theo cơ quan nhà nước, nên nếu chỉ đơn thuần muốn thử tại nước ngoài và giao lưu với nhiều người trong châu Á thì ứng viên sẽ không đáp ứng đủ điều kiện. Chúng tôi kỳ vọng NP là những người có ý thức và trách nhiệm trong các hoạt động tổ chức công với thái độ khiêm tốn học hỏi từ các nước được phái cử tới, có tinh thần năng động, linh hoạt trong môi trường mới, có thái độ biết ơn đến những người dân bản địa tại nơi phái cử, đồng thời có định hướng và lộ trình rõ ràng để phát huy những kinh nghiệm có được từ chương trình NP sau khi kết thúc nhiệm kỳ.

2.2. Khóa đào tạo trước khi phái cử để “kết nối”

Những người đủ điều kiện và được chọn tham gia NP sẽ cần tham gia chương trình đào tạo nội trú kéo dài 4 tuần trước khi phái cử tại một trong các cơ sở đào tạo mà JF chỉ định ((Trung tâm Giao lưu Quốc tế JF Kansai (tỉnh Osaka, quận Sennan), Trung tâm Quốc tế Nhật ngữ JF (thành phố Saitama, tỉnh Saitama), hoặc Đại học Ritsumeikan Châu Á Thái Bình Dương (thành phố Beppu, tỉnh Oita). Những người hoàn thành tất cả các chương trình tập huấn sẽ ký với JF “Bản chấp thuận phái cử” và chính thức trở thành NP phái cử.

Trong suốt thời gian đào tạo trước phái cử, mọi người sẽ dành phân nửa thời gian học tiếng địa phương. Trong điều kiện ghi trong mục 2.1 có ghi rằng “Có thể giao tiếp tiếng Anh hội thoại hằng ngày”, bên cạnh những nước sử dụng tiếng Anh như ngôn ngữ chính thức thì tiếng Anh không được sử dụng rộng rãi ở hầu hết các quốc gia nơi các NP được cử đến hoặc ở các khu vực có trường phái cử. Ngoài ra, tại các trường tiếp nhận thì chỉ có các giáo viên tiếng Nhật địa phương hay còn gọi là giáo viên phối hợp là hiểu tiếng Nhật, và để có thể giao tiếp trôi chảy và xây dựng mối quan hệ với các thầy cô và người dân địa phương thì phải nắm được ít nhất là kiến thức cơ bản về ngôn ngữ địa phương trước khi đến đó.

Hình ảnh các NP Malaysia đang học ngôn ngữ tại địa phương

Hình ảnh các NP Thái Lan tại buổi thuyết trình về ngôn ngữ

Chương trình tập huấn hướng đến 3 mục tiêu sau:

1. Hiểu rõ mục đích và ý nghĩa của chương trình, trang bị kiến thức, thái độ cần thiết để trở thành một cộng sự tiếng Nhật.
2. Trang bị kiến thức và kỹ năng quản lý an toàn, quản lý sức khỏe nhằm đảm bảo cuộc sống an toàn tại nơi được phái cử đến.
3. Trang bị kiến thức và kỹ năng cần thiết cho các hoạt động với vai trò là Cộng sự tiếng Nhật.

Các chuyên gia ở các lĩnh vực như y tế, các giảng viên đại học tường tận về cuộc sống nước ngoài sẽ đảm nhận các giờ học về mục tiêu 1 và 2. Các giờ học về mục tiêu số 3 sẽ được đảm nhận bởi các chuyên gia giáo dục tiếng Nhật tại JF và các chuyên gia phái cử tại các chi nhánh JF tại nước ngoài có chương trình phái cử NP. Trong các giờ học sẽ trang bị kiến thức và kỹ năng thực tế cần thiết cho NP, trong các giờ sẽ tổ chức các tiết học và luyện tập thực tế theo như các mục dưới đây.

Mục 1: Tìm hiểu về vai trò và hoạt động của NP và tình hình tiếng Nhật các nước phái cử.

Mục 2: Tìm hiểu về TT (Team teaching – Dạy theo nhóm) và tham gia các giờ học mẫu về TT.

Mục 3: Giới thiệu tình hình và văn hóa Nhật Bản.

Trong khóa đào tạo trước khi phái cử sẽ gồm những hoạt động lớn như trên, điều mà những người phụ trách công tác đào tạo như chúng tôi coi trọng đó chính là việc “xây dựng sự kết ” giữa các NP và “xây dựng bản thân” hay xác định hoạt động NP được định vị như nào trong cuộc đời mỗi người.

Như chúng tôi đã giới thiệu ở mục 2.1, NP là chương trình phái cử trải dài từ rất nhiều độ tuổi, không kể giới tính, xuất thân và kinh nghiệm từ trước tới nay. Những NP gặp nhau tại các điểm tập huấn là những người mà nếu không ứng tuyển NP thì họ sẽ không thể nào có cơ hội quen biết nhau. Trong khi những người sắp trở thành NP cùng hướng tới mục tiêu trở thành NP, khi họ sẽ cùng học tiếng bản địa, trải nghiệm TT, cố gắng giới thiệu văn hóa thì giống như một luyện tập trước để xây dựng mối quan hệ tốt hơn với người bản địa cũng như xây dựng các mối quan hệ để hoạt động tốt hơn tại các địa phương.

Để gia tăng sự kết nối đó thì chúng tôi sẽ tổ chức rất nhiều thời gian dành cho “Hoạt động tự tổ chức” trong quá trình đào tạo. Trong thời gian này, những người sắp trở thành NP sẽ đưa ra chủ đề tự do và trao đổi ý kiến về những kiến thức có thể sử dụng và các ý tưởng về giới thiệu văn hóa có thể thực hiện tại địa phương, họ sẽ cùng nhau học tập và trao đổi. Những hoạt động này không chỉ nhằm mục đích trước mắt như học thêm ý tưởng về các hoạt động sẽ thực hiện tại địa phương hoạt động này còn góp phần tạo dựng tinh thần học hỏi lẫn nhau giữa các NP thuộc nhiều thế hệ khác nhau, đồng thời củng cố sự gắn kết và tinh thần đoàn kết trong cộng đồng NP.

Hoạt động tự tổ chức: Làm tượng Haniwa

Hoạt động tự tổ chức:
Làm hoa vải Tsumami Zaiku

Hoạt động tự tổ chức: Thư pháp và tranh thủy mặc

Mục đích của “xây dựng bản thân” còn là nhìn nhận khách quan về điểm mạnh, những điều bản thân có thể làm và ngoài ra còn phân tích và nhận thức lại bản thân mình có thể làm được gì, muốn làm gì với vai trò là một NP. Ngoài ra thì còn là hành trang chuẩn bị tinh thần về những điều bản thân nên làm trong các hoạt động tại địa phương cũng như nhu cầu tại nơi tiếp nhận. Trong khoảng thời gian dành cho hoạt động này, mọi người sẽ nhìn lại bản thân thông qua việc vẽ “bản đồ tư duy”, đồng thời vận dụng bản đồ tư duy đã vẽ để tham gia các hoạt động nhóm như giới thiệu văn hóa.

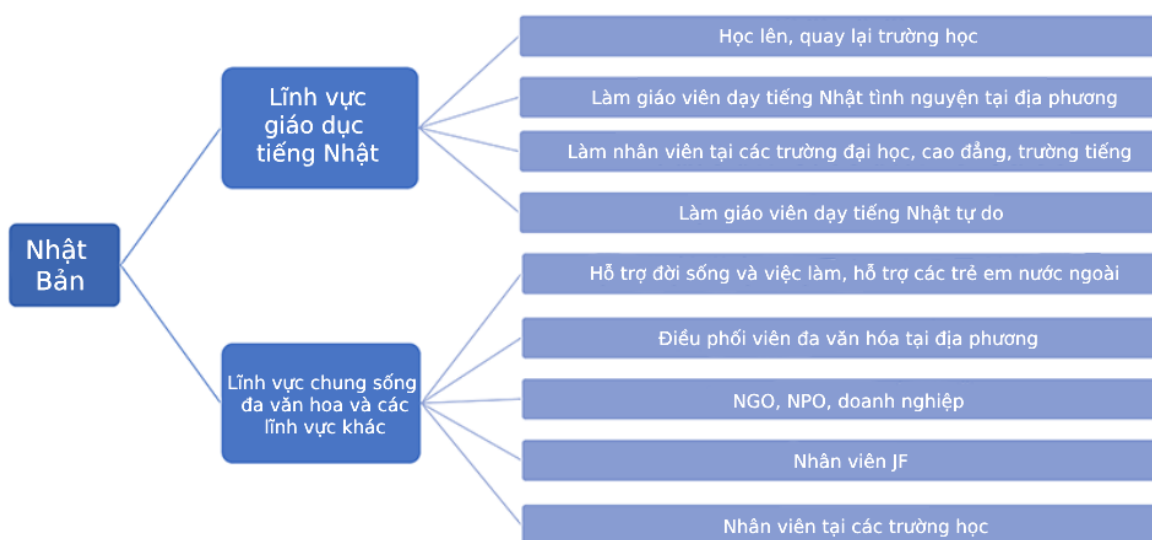
Và như vậy, thông qua quá trình “thử và sai” trong xuyên suốt khóa đào tạo, mỗi người sẽ có thể “xây dựng bản thân” và “xây dựng mối quan hệ” với những người cùng khóa rồi từ đó họ có thể hình thành được tâm thế sẵn sàng đối mặt với những tình huống bất ngờ tại địa phương tiếp nhận. Chúng tôi cũng hay nhận được các chia sẻ như: “Các bạn cùng khóa đã chỉ ra những điểm tốt và thế mạnh mà chính bản thân mình chưa nhận ra!”, hay “Ban đầu mình cảm thấy lo lắng khi phải làm việc một mình, nhưng khi biết rằng mình có các bạn cùng khóa đồng hành thì đã cảm thấy an tâm hơn”. Các thành viên NP đã kết nối với nhau qua khóa đào tạo này sẽ tiếp tục lên đường đến các trường phái cử, với mục tiêu xây dựng mối quan hệ với người dân tại quốc gia tiếp nhận. (Để biết thêm về những hoạt động tích cực của họ tại địa phương, vui lòng tham khảo mục [“Tiếng nói công sự”](#) trên trang web của NP.)

3. Những thành tựu của những Cộng sự tiếng Nhật.

Sau khi hoàn thành khóa đào tạo và đến các nơi phái cử, ngay cả sau khi kết thúc đợt phái cử thì nhiều NP cũng tiếp tục cống hiến trong nhiều lĩnh vực liên quan tới giáo dục và chung sống đa văn hóa dựa trên những hoạt động ý nghĩa tại địa phương.

Cũng có những người đã học chuyên ngành giáo dục tiếng Nhật ở bậc đại học và tiếp tục học lên thạc sĩ để nghiên cứu sâu hơn nữa. Kể cả những người không có kinh nghiệm liên quan tới giáo dục tiếng Nhật, họ đã có niềm hứng thú với giáo dục tiếng Nhật thông qua trải nghiệm tại chương trình NP, sau khi trở về nước, cũng có những người sẽ học khóa bồi dưỡng giáo viên tiếng Nhật và tham gia kỳ thi Năng lực giáo dục tiếng Nhật. Và có rất nhiều lĩnh vực để mọi người có thể tiếp tục hỗ trợ tiếng Nhật như là trong các lớp dạy tiếng Nhật tại địa phương, các trường tiếng, giáo viên tiếng Nhật tự do. Ngoài ra, cũng có rất nhiều người có hứng thú với chung sống đa dạng văn hóa trong nước từ kinh nghiệm sinh sống tại nước ngoài, họ tham gia hỗ trợ những người đang sinh sống và làm việc tại Nhật cũng như trẻ em ngoại quốc.

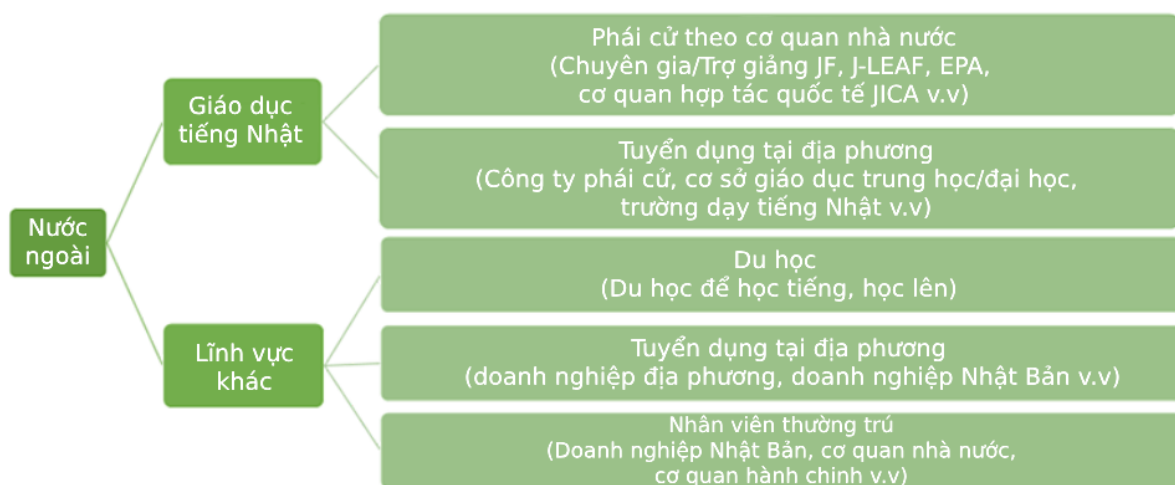
Cũng có những người trở thành điều phối viên chung sống đa văn hóa tại địa phương để tạo ra những không gian giao lưu giữa người nước ngoài đang sinh sống tại Nhật Bản và người Nhật. Có những người sẽ làm việc tại các tổ chức NGO, NPO hoặc làm trong các phòng ban có liên quan tới các dự án nước ngoài tại doanh nghiệp, cũng có một vài người trở thành nhân viên của Quỹ Giao lưu Quốc tế Nhật Bản. Cũng có nhiều người tham gia chương trình hiện đang là giáo viên tại các trường học trong nước. Sau khi trở về trường công tác, có người đã kể lại những trải nghiệm thực tế ở nước ngoài của bản thân như những câu chuyện sinh động cho học sinh Nhật Bản, cũng có người duy trì hoạt động giao lưu giữa trường được phái cử và trường mình đang công tác.

Sơ đồ 1: Ví dụ về lộ trình sau khi tham gia chương trình NP (tại Nhật Bản)

Không chỉ giới hạn con đường trong nước, cũng có nhiều người tiếp tục làm việc tại nước ngoài. Trong lĩnh vực giáo dục tiếng Nhật, cũng có những người tiếp tục thử thách tại các chương trình phái cử từ chính phủ như Quỹ Giao lưu Quốc tế Nhật Bản (JF) và Tổ chức Hợp tác Quốc tế Nhật Bản (JICA). Trong các chương trình này, họ sẽ được phái cử đi như là các chuyên gia hoặc trợ giảng của JF, giáo viên tiếng Nhật trẻ tuổi tại Mỹ (J-LEAP), giảng viên tiếng Nhật theo chương trình EPA, hoặc thành viên Đoàn Hợp tác Tình nguyện Hải ngoại của JICA, tích lũy thêm nhiều kinh nghiệm hơn nữa tại các cơ sở giáo dục tiếng Nhật ở nước ngoài. Gần đây thì ngày càng nhiều việc tuyển dụng người Nhật tại nước sở tại nên cũng có những người sẽ làm giáo viên tiếng Nhật tại các nước phái cử, các cơ quan phái cử tại các quốc gia thứ ba, tại các cơ sở giáo dục trung học và đại học, các trường dạy tiếng Nhật.

Cũng có những người sẽ quay trở lại các nước phái cử để du học tiếng nhằm nâng cao tiếng bản địa hoặc cũng có người sẽ theo đuổi bằng cấp về giáo dục tiếng Nhật tại các trường đại học ở nước sở tại. Có những người tận dụng khả năng ngoại ngữ để làm việc tại các doanh nghiệp địa phương hoặc doanh nghiệp Nhật Bản, có người được cử trở lại quốc gia đã từng công tác với tư cách là nhân viên thường trú và cũng có người đang làm việc với tư cách là chuyên viên điều tra tại Đại sứ quán Nhật Bản ở một quốc gia khác so với nơi được cử đến theo chương trình NP.

Sơ đồ 2: Ví dụ về lộ trình sau khi tham gia chương trình NP (tại nước ngoài)

Từ đây có thể thấy rằng, chúng tôi có ấn tượng rằng có rất nhiều người từng tham gia chương trình NP đã bắt đầu quan tâm đến giáo dục tiếng Nhật nhờ chương trình này, và sau đó tham gia vào công tác giảng dạy và hỗ trợ tiếng Nhật. Tuy nhiên, chương trình phái cử NP là chương trình chào đón rất nhiều người từ nhiều ngành nghề khác nhau nên những người tham gia không nhất thiết sẽ làm trong ngành giáo dục mà chúng tôi mong rằng mọi người có thể tận dụng những kinh nghiệm từ trước khi tham gia NP và từ những trải nghiệm thông qua NP để tiếp tục đóng góp trong nhiều lĩnh vực khác nhau bất kể là ở trong nước Nhật hay tại nước ngoài.

4. Tiềm năng của chương trình phái cử NP sắp tới.

Khi vừa viết bài này, tôi một lần nữa cảm thấy rằng có những kết nối vượt ngoài biên giới đã, đang và sẽ tiếp tục được vun đắp qua chương trình phái cử NP. Đây là thành quả của từng cộng sự NP đang tích cực trong việc kết nối không chỉ với trường tiếp nhận mà còn với người dân địa phương tại các nước phái cử và thực hiện sứ mệnh của JF đó là “Thắp lửa tình bạn Nhật, vun đắp sợi dây kết nối năm châu”.

Với WA2.0 trong lĩnh vực văn hóa, chương trình NP đã chính thức được tiếp tục thêm một thập kỷ nữa. Thời gian tới, chúng tôi dự kiến sẽ tăng cường số lượng giáo viên phái cử tới từng nước và đồng thời mở rộng phạm vi các quốc gia tham gia. Từ năm 2025, chúng tôi đã bắt đầu triển khai chương trình phái cử dài hạn.

Song song với đó, cùng với sự phối hợp với các địa phương, chương trình sẽ tập trung đẩy mạnh các hoạt động hỗ trợ hậu nhiệm kỳ cho các cựu tình nguyện viên NP, nhằm góp sức xây dựng một xã hội đa văn hóa trên chính đất nước Nhật Bản.

Chúng tôi thật sự trông đợi tương lai sẽ cùng vun đắp với những thế hệ NP đã và đang cống hiến, cũng như những thế hệ sẽ tiếp bước trong chặng đường sắp tới.

Các quý độc giả có thể tìm hiểu thêm về chương trình phái cử NP trong trang web dưới đây.

[Công sự tiếng Nhật Quỹ giao lưu quốc tế Nhật Bản](#)

Tháng 11 năm 2024

Habuki Sachi – Chuyên gia giáo dục tiếng Nhật, Trung tâm quốc tế tiếng Nhật, Quỹ Giao lưu Quốc tế Nhật Bản

Nakagomi Tatsuya – Chuyên gia tiếng Nhật cao cấp, Bộ Giáo dục tỉnh Alberta, Canada

Bản gốc (Tiếng Nhật): Trang web của Quỹ Giao lưu Quốc tế Nhật Bản

日本語教育レポート 第51回 日本語パートナーズが育んだ世界との10年の絆 – グローバルシチズン育成につながるプログラム –

10 năm gắn kết thế giới thông qua Cộng sự Tiếng Nhật

-Chương trình góp phần nuôi dưỡng những công dân toàn cầu-

<https://www.jpf.go.jp/j/project/japanese/teach/tsushin/report/202411.html>